

TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI BOSH PROKURATURASI
HUZURIDAGI IQTISODIY JINOYATLARGA QARSHI
KURASHISH DEPARTAMENT

“RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA IQTISODIY
XAVFSIZLIKNI TA’MINLASH: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR

MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY ANJUMANI TO‘PLAMI

FUQAROLAR PLASTIK KARTALARI KIBRXAVFSIZLIGINI TA’MINLASH
TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH” (MY CARD MOBIL ILOVASI)

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA SUN'IY INTELLEKT

Ilmiy elektron jurnal

*Elektron nashr. 329 sahifa.
2026-yil, fevral.*

Bosh muharrir:

Mo'minov Baxodir Boltaevich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Nasimov Rashid

Muharrir:

Ulug'ova Baxtiniso Norpulatovna

Musahhih:

Ulug'ova Baxtiniso Norpulatovna

Dizayner:

Egamberdiyev Elyor

Tahrir hay'ati:

1. Mo'minov Bahodir (hay'at raisi)	12. Xamza Eshankulov (O'zbekiston)
2. Rashid Nasimov (hay'at raisi o'rinbosari)	13. Iles Xujayarov (O'zbekiston)
3. Marat Raxmatullayev (O'zbekiston)	14. Mexriddin Raximov (O'zbekiston)
4. Muxammadjon Musaev (O'zbekiston)	15. Murodjon Sultanov (O'zbekiston)
5. O'tkir Xamdamov (O'zbekiston)	16. Bekmurodov Ulug'bek (O'zbekiston)
6. Ali Xikmet (AQSh)	17. Alisher Qobilov (O'zbekiston)
7. Dmitriy Rodionov (Rossiya)	18. Iroda Abdullaeva (O'zbekiston)
8. Dilnoza Muhammadieva (O'zbekiston)	19. Burova Ekaterina (Rossiya)
9. Gayrat Ishanxodjaev (O'zbekiston)	20. Xodiyeva Gulmira (O'zbekiston)
10. Nodir Rahimov (O'zbekiston)	21. Sultonboyeva Munira (O'zbekiston)
11. Akmal Abdusalomov (J. Koreya)	

Jamoatchilik kengashi:

1. Gul Tokdemir (Turkiya)	8. Olga Dzyabenko (Ispaniya)
2. Umid Axmedov (Daniya)	9. Stefani Estlund (Lyuksemburg)
3. Marko Porta (Italiya)	10. Sanjar Iskandavor (O'zbekiston)
4. Xristo Beloov (Bolgariya)	11. Aydos Sarsembayev (Qirg'iziston)
5. Muxriddin Muhitdinov (J.Koreya)	12. Svetomir Vasilev (Bolgariya)
6. Boshtyan Brumen (Sloveniya)	13. Pap Solt (Vengriya)
7. Bibigul Koshoeva (Qirg'iziston)	

MUNDARIJA

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA MOLIYA SOHASINING INNOVATSION RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI	7
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, Mamadyarovna Go'zal Norboyevna	
MOLIYAVIY INKLYUZIYA VOSITALARI ORQALI CHEKKA HUDUDLARDA IQTISODIY FAOLLIKNI OSHIRISH MEXANIZMLARI.....	13
Eshov Mansur Po'latovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI BOSH PROKURATURA HUZURIDAGI IQTISODIY JINOYATLARGA QARSHI KURASHISH DEPARTAMENTI FAOLIYATI VA UNING MAMLAKAT IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDAGI O'RNI.....	20
Babadjanov Atxam Axmadjanovich	
ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ.....	26
Ахмедов Самандар Сайфуллоевич	
IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA BOJXONA XIZMATINING FISKAL FAOLIYATIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI. 32	
Farxodov Farrux Furqatovich, Toshpo'lotova E'zoza Latifjonovna	
SOLIQ MA'MURCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOT ULUSHINI QISQARTIRISH YO'LLARI	38
Mamatkulov Salimjon Raxmonkulovich	
IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA BOJXONA TO'LOVLARINI UNDIRISHNI RAQAMLASHTIRISHNING AYRIM MASALALARI	43
Pardayev To'liqin Nasirovich	
QARZ MUNOSABATLARINI RAQAMLASHTIRISH: IQTISODIY VA HUQUQIY MUNOSABATLARDAGI AHAMIYATI VA ISTIQBOLLARI	47
Quramboev Jamshid Rashid o'g'li	
EVALUATING THE EFFICIENCY OF COMMERCIAL BANKS IN UZBEKISTAN USING A MULTIPLE LINEAR REGRESSION MODEL.....	50
Rakhimberdiev Kuvonchbek Bakhtiyorovich	
TASHQI SAVDO OPERATSIYALARIDA DEBITOR QARZDORLIKLARNI BOSHQARISHNING RAQAMLI MODEL VA RISK- MONITORING TIZIMI	56
Tashmuxeamedov Dilmurod Mirabzalovich	
WAYS TO REDUCE THE RISK OF DIGITAL ATTACKS IN BANKING AND GOVERNMENT FINANCIAL SYSTEMS.....	62
M.N. Umarova	
MOLIYALASHTIRISH MANBALARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH KICHIK BIZNES IQTISODIY XAVFSIZLIGINI MUSTAHKAMLASH OMILI SIFATIDA.....	69
Abduxakimov Eldor Djaloliddinovich	
TADBIRKORLIK VA KICHIK BIZNESDA IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHNING NAZARIY MASALALARI.....	76
Aliyev Yashnarjon Egamberdiyevich	
MAHALLIY GILAM ISHLAB CHIQUVCHI KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH VA IQTISODIY XAVFSIZLIKDA TAHDIDLARNI KAMAYTIRISH YO'LLARI.....	81
Arziyeva Sevinch Shomurot qizi	
TASHQI SAVDODA XATARLARNI KAMAYTIRISHDA SAVDONI MOLIYALASHTIRISH VOSITALARIDAN FOYDALANISH.....	85
Babadjanov Shuhrat Atxamovich	
KORXONALAR IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING KONTSEPTUAL VA METODOLOGIK ASOSLARI.....	92
Jamoliddinov Jobirbek Bohodir o'g'li	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING MOLIYAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING METODOLOGIK JIHLATLARI.....	97
Karimov Alibek Valiyevich	
KICHIK BIZNES KORXONALARIDA ISHLAB CHIQUVCHI OMILLARI NOMUTANOSIBLIGINING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRINI BAHOLASH VA UNI BARTARAF ETISH MEXANIZMI.....	102
Kaypnazarova Gulshad Xojamuratovna	
КРИТЕРИИ ОЦЕНКИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В МАЛОМ БИЗНЕСЕ С ПОМОЩЬЮ SWOT-АНАЛИЗА.....	108
Набиев Бехзод Шавкатович	
TADBIRKORLIK VA KICHIK BIZNESNING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH HAMDA QO'LLAB-QUVVATLASHNING ILMIY-AMALIY JIHLATLARI.....	114
Tashmuxeamedova Yayra Atxamovna, Teshayev Sayimbek	
O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNESNI MOLIYALASHTIRISH ORQALI AHOLI BANDLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	120
Toxirova Mushtariybegim Yashnarjon qizi	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARIDA MOLIYAVIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASH STRATEGIYASI	124

Tursunov Bobir Ortikmirzayevich, Umarova Nargiza Xoldarovna

РАЗРАБОТКА ЭФФЕКТИВНОЙ СТРАТЕГИИ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ТЕКСТИЛЬНОЙ
ПРОМЫШЛЕННОСТИ..... 134

Турсунов Бобир Ортикмирзаевич

KIMYO SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA’MINLASHDA MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH
SAMARADORLIGINI OSHIRISH 141

Tursunxo’jayev Sardor Jamoliddin o’g’li

MAMLAKAT QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARI MOLIVAVIY XAVFSIZLIGIGA TA’SIR ETUVCHI OMILLARNING
EKONOMETRIK TAHLILI 147

Umarova Nargiza Xoldarovna

YENGIL SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TA’SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI..... 154

Sadriddinova Nigora

RAQAMLI MOLIVAVIY INKLYUZIYA VOSITALARI ORQALI TUMANLAR O’RTASIDAGI IJTIMOYIY FARQNI KAMAYTIRISH MODELI....
162

Xakimov Ziyodulla Ahmadovich, Tursunov Bobir Ortikmirzayevich, Adashaliyev Baxtiyorjon Valisher o’g’li

O’ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOT KO’LAMINI QISQARTIRISHDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING O’RNI 170

Jaloliddinov Anvar Jaloliddin o’g’li

YASHIRIN IQTISODIYOT KO’LAMINI QISQARTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH: O’ZBEKISTON
BOJXONA ORGANLARI TAJRIBASI 176

Makamov Z.X., Soatov S.S.

RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI XALQARO SAVDODA IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA’MINLASH MUAMMOLARI VA ULARNI
BARTARAF ETISH MEXANIZMLARI..... 182

Muxtorov Boburmizro Bahodir o’g’li

RAQAMLI TO’LOV TIZIMLARI VA ELEKTRON HISOB-KITOBLARNING YASHIRIN IQTISODIYOT ULUSHINI KAMAYTIRISH
MEXANIZMLARI..... 188

Norsafarov Bunyodshoh Muhiddinzoda

PROSPECTIVE INDICATORS FOR MANAGING THE LEGALIZATION OF THE INFORMAL SECTOR AND INFORMAL EMPLOYMENT
IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN 192

Qoraboyev Nuriddin Pardaboy o’g’li

YASHIRIN IQTISODIYOT KO’LAMINI QISQARTIRISHDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN AHOLIGA KO’RSATILAYOTGAN BANK
XIZMATLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING RAQAMLI YO’NALISHLARI..... 196

To’patillayeva Gulnoza Sirojiddin qizi

BIG DATA TEXNOLOGIYALARI YORDAMIDA SOLIQ RISKLARINI ANIQLASH VA YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISH
IMKONIYATLARI..... 201

Yakubova Nargiza Tursunbayevna, Maxmudov Jasurbek Ulug’bek o’g’li

SOLIQLAR YOKI BOSHQA MAJBURIY TO’LOVLARNI TO’LASHDAN BO’YIN TOVLASH JINOYATI VA UNING MAMLAKAT
IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TA’SIRI..... 208

Axmedov Zafar Bozorboyevich

DAVLATLARNING IQTISODIY JINOYATCHILIKKA QARSHI KURASHDAGI XALQARO HAMKORLIGI: XALQARO TASHKILOTLAR,
FATF STANDARTLARI VA AMALIY MEXANIZMLAR..... 213

Tashmuxamedova Yayra Atxamovna

IQTISODIY JINOYATLARNI ANIQLASH VA ULARGA QARSHI KURASHISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYALARNING O’RNI ..221

Faxridinov Zafarjon Faxridin o’g’li, Tursunov Bobir Ortikmirzayevich, Tashmuxamedova Yayra Atxamovna

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA AHOLINING MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI 226

Azlarova Mushtariybegim Abror qizi

RAQAMLI TO’LOV TIZIMLARI XAVFSIZLIGINI TA’MINLASHDA DAVLAT INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARINING ROLI.....232

Kurbonbekova Mohichehra Turobjonovna, Azlarova Aziza Axrorovna

MOLIVAVIY SAVODXONLIK TUSHUNCHASI VA UNING IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O’RNI.....238

Maxmudova Muxlisa Qodirjon qizi, Sattorova Nasiba G’anijon qizi

AHOLI MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH BO’YICHA XORIJIY ILMIY YONDASHUVLAR
TAHLILI 244

Kurbonbekova Mohichehra Turobjonovna, Muzaffarova Dilbar Mamalatif qizi

MAHALLIY OLIMLAR TADQIQOTLARIDA MOLIVAVIY SAVODXONLIK VA BANK XIZMATLARI MASALALARI 251

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, Maxmudova Muxlisa Qodirjon qizi

BANK PLASTIK KARTALARI VA SHAXSIY HISOB RAQAMLARINI NAZORAT QILISH TIZIMINING
NAZARIY ASOSLARI..... 258

Azlarova Aziza Axrorovna, Sattorova Nasiba G’anijon qizi

AUTENTIFIKATSIYA SXEMALARINI TAHLIL QILISH VA ULARNING AFZALLIKLARI HAMDA KAMCHILIKLARI..... 265

Ahmedova Nilufar Shukratovna, Kurbonbekova Mohichehra Turobjonovna PLASTIK KARTALAR XAVFSIZLIGIGA TA'SIR KO'RSATUVCHI MAVJUD KIBRXAVFSIZLIK TAHDIDLARI TAHLILI	272
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Maxmudova Muxlisa Qodirjon qizi ILG'OR XORIJIY MAMLAKATLARDA PLASTIK KARTALAR VA RAQAMLI TO'LOVLAR XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH TAJRIBALARI: FINTECH PLATFORMALARINING QIYOSIY TAHLILI VA MYCARD MOBIL ILOVASINI TAKOMILLASHTIRISH BO'YICHA TAVSIYALAR	278
Kurbonbekova Mohichehra Turobjonovna, Mashrapova Sabina Turobjonovna AHOLI MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA IJTIMOY TARMOQLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEZONLARI VA INDIKATORLARI	285
Eshpulatova Muazzam Barnoyevna AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH MUAMMOLARI	292
Eshpulatova Muazzam Barnoyevna МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОЦЕНКИ ЦИФРОВОЙ ЗРЕЛОСТИ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ	298
Назарова Гулчебра Нурмухамбетовна ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ ЦИФРОВОЙ ЗРЕЛОСТИ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ УЗБЕКИСТАНА.....	305
Назарова Гулчебра Нурмухамбетовна MOLIYAVIY INKLIZIYADA KIBRXAVFSIZLIKNING O'RNI VA UNING BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: BANK MOBIL ILOVALARI MISOLIDA.....	313
Saydamatova Muxlisabonu Rasuljon qizi MOLIYAVIY XIZMATLARDAN FOYDALANISHDA SOLIQ SAVODXONLIGINING O'RNI	318
Irgashev Anvar Farxodovich RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ALTERNATIV KREDIT SKORING TIZIMLARINING AHAMIYATI	322
Lazizbek Ravshanov Baxtiyor o'g'li THE ECONOMIC ESSENCE OF LABOR AND ITS INTERPRETATION IN THE CONTEXT OF INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS	325
Nomozov Ilhomjon Ziyadullah ugli O'ZBEKISTON KORXONALARIDA BIZNES JARAYONLARINI MODELLASHTIRISH AMALIYOTINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	328
Qarshiyeva Moxinur Olim qizi THE ROLE OF RITUALS IN ATTRACTING TOURISTS.....	331
Freshta Qayoumi O'ZBEKISTONDA REKREATIONS TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-AMALIY O'ZIGA XOS JIHATLARI.....	333
Po'latova Mavluda Sanjar qizi O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA TARMOQLAR KESIMIDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI BAHOLASH	336
Otajonova Charosxon Polvonquli qizi MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARIDAN O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI AMALIYOTIDA FOYDALANISH IMKONIYATLARI VA RIVOJLANISH MUAMMOLARI	340
Valijonov X.A. IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA KICHIK SANOAT ZONALARIDAGI KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGI MASALALARI	344
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillayevich KIMYO SANOATI KORXONALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGI VA UNI OSHIRISHNING MAKRO DARAJADAGI TAHLILI	347
Suyarov Shahzod Salim o'g'li INVESTITSIYON MUHITNI SAMARALI BOSHQARISHDA INNOVATSION OMIL TA'SIRCHANLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	350
To'rayev Jasurali To'rayevich SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING IQTISODIY MEXANIZMI: DH-ROI-EM MODEL ASOSIDA	353
Omonov Olim Murodullaevich	

РИСКИ ЛИКВИДНОСТИ ПРИ ОБЕСПЕЧЕНИИ ТРАНСГРАНИЧНЫХ ДЕНЕЖНЫХ ПЕРЕВОДОВ.....	355
Садыков Азиз Миршарапович	
THE ROLE OF TECHNOLOGY IN RESTAURANTS AND ENHANCING OFFERINGS FOR TOURISTS.....	358
Freshta Qayoumi	
INVESTITSIYA FAOLLIQI MINTAQAVIY IQTISODIY XAVFSIZLIK OMILI SIFATIDA	360
Islamov Anvar Ashirqulovi	
ASSESSING DIGITAL MATURITY IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS: AN INTEGRATED FRAMEWORK APPROACH	363
Berdiyev Temurbek Makhmudullo ugli	
SANOAT TARMOG'INI IQTISODIY RIVOJLANTIRISH VA UNDAN SAMARALI FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	363
Ne'matov Shoxruxbek Ma'murjon o'g'li	
CHANGES IN TEXTILE INDUSTRY OUTPUT AND THE FACTORS INFLUENCING IT	367
Xushvaqtov Shuhrat Abduraufovich	
TIJORAT BANKLARI MOLIVAVIY HISOBOTI AUDITINING NAZARIYMETODOLOGIK ASOSLARI	371
Ibragimov Nodirbek Baxodir o'g'li	
O'ZBEKISTONDA TIJORAT BANKLARI AUDITINING HUQUQIY-ME'YORIY ASOSLARI VA HOZIRGI HOLATI.....	373
Ibragimov Nodirbek Baxodir o'g'li	
KAM XARAJATLI TASHUVCHILAR MODELINING MOHIYATI	376
Suyunov Alisher	
O'ZBEKISTONDA EKOLOGIK MEHMONXONALAR FAOLIYATINING SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA HORIJIIY TAJRIBANI QO'LLANILISHI.....	379
Abidova Dilfuza Igamberdievna	
ЦИФРОВИЗАЦИЯ В ТУРИЗМЕ КАК ФАКТОР ТРАНСФОРМАЦИИ СПРОСА И ПРЕДЛОЖЕНИЯ.....	382
Абидова Дилфуза Игамбердиевна	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI BAHOLASH.....	385
M. M. Abdurahmanova	
ERKIN IQTISODIY ZONA ISHTIROKCHILARIGA BERILGAN SOLIQ IMTIYOZLARI	389
Davlayev G'olib Ashurovich	
KIMYO SANOATI KORXONALARIDA YASHIL TRANSFORMATSIYA VA RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHNING ILMIY-AMALIY JIHATLARI	392
Xaydarova Kamola Axinjanovna	
ERKIN IQTISODIY ZONALARDA FAOLIYAT YURITUVCHI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI ZAMONAVIY INFRATUZILMA BILAN TA'MINLASHNING HUQUQIY VA IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	395
Davlayev G'olib Ashurovich	
O'ZBEKISTONDA QURILISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI VA INSTITUTIONAL ISLOHOTLAR	398
Asadova Maftuna Sa'dullayevna	
YASHIL IQTISODIYOTNI MOLIVALASHTIRISH ORQALI IQTISODIYOT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	401
Xolikov S.X.	
YASHIL IQTISODIYOTNI MOLIVALASHTIRISH ORQALI IQTISODIYOT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	404
S.X. Xolikov	
DAROMADLAR VA XARAJATLARNI BOSHQARISH KONSEPSIYALARI VA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR.....	408
Aymuxammedova Amina Kakajanovna	
QISHLOQ XO'JALIGI AGROTEKNOLOGIYALARINI MOLIVALASHTIRISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	411
Jolibekov Vladimir Baxtiyarovich	

TOWARDS A GREEN ECONOMY IN UZBEKISTAN: REGIONAL DEVELOPMENT AND ENVIRONMENTAL CHALLENGES	413
Khakimdjanova Surayyo Khabibullayevna	
TOWARD RESPONSIBLE HYDROCARBON DEVELOPMENT: SUSTAINABILITY AND ENVIRONMENTAL ACCOUNTABILITY.....	417
Kudratkhodjaeva Ziyoda Kamol kizi	
MINTAQAVIY IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHNING INSTITUTIONAL MECHANISMS	420
Islamov Anvar Ashirqulovich	

MINTAQAVIY IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA’MINLASHNING INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARI

Islamov Anvar Ashirqulovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya. Mazkur tezisda mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni ta’minlashning institutsional mexanizmlari, ularning nazariy asoslari va amaliy ahamiyati tadqiq etilgan. Hududlarning iqtisodiy barqaror rivojlanishini ta’minlashda davlat boshqaruvi organlari, mahalliy hokimiyatlar, moliyaviy institutlar, tadbirkorlik subyektlari va fuqarolik jamiyati institutlarining o’rni tahlil qilingan. Shuningdek, iqtisodiy xavfsizlikni boshqarish tizimini takomillashtirishning ustuvor yo’nalishlari asoslab berilgan.

Kalit so’zlar: iqtisodiy xavfsizlik, institutsional mexanizm, davlat boshqaruvi, hududiy rivojlanish, iqtisodiy siyosat, mahalliy boshqaruv, iqtisodiy institutlar.

Abstract. This thesis examines the institutional mechanisms for ensuring regional economic security, their theoretical foundations, and practical significance. The role of public administration bodies, local authorities, financial institutions, business entities, and civil society organizations in ensuring sustainable economic development of regions is analyzed. In addition, the priority directions for improving the economic security management system are substantiated.

Keywords: economic security, institutional mechanism, public administration, regional development, economic policy, local governance, economic institutions.

Аннотация. В данной работе исследуются институциональные механизмы обеспечения региональной экономической безопасности, их теоретические основы и практическое значение. Проанализирована роль органов государственного управления, местных органов власти, финансовых институтов, субъектов предпринимательства и институтов гражданского общества в обеспечении устойчивого экономического развития регионов. Кроме того, обоснованы приоритетные направления совершенствования системы управления экономической безопасностью.

Ключевые слова: экономическая безопасность, институциональный механизм, государственное управление, региональное развитие, экономическая политика, местное управление, экономические институты.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotida yuz berayotgan globallashtirish jarayonlari, iqtisodiy integratsiyaning kuchayishi, xalqaro iqtisodiy munosabatlarning murakkablashuvi, moliyaviy beqarorlik holatlari va tashqi iqtisodiy risklarning ortib borishi iqtisodiy xavfsizlik masalasining dolzarbligini yanada kuchaytirmoqda. Mamlakat iqtisodiy xavfsizligi ko’p jihatdan uning hududlari va mintaqalarining iqtisodiy barqarorligiga bog’liq bo’lganligi sababli mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni ta’minlash mexanizmlarini takomillashtirish muhim ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

Iqtisodiy xavfsizlik nafaqat iqtisodiy resurslar yoki moliyaviy imkoniyatlar bilan, balki uni boshqaruvchi institutlarning samaradorligi bilan ham belgilanadi. Shu sababli iqtisodiy xavfsizlikni ta’minlashda institutsional omillarning rolini o’rganish dolzarb hisoblanadi.

Iqtisodiy xavfsizlikning institutsional asoslarini takomillashtirishning o’ziga xos xususiyatlari, uni transformatsiya qilish mexanizmlari va modellarini tadqiq etgan xorijlik olimlar qatorida T. Kuhn, F. List, C. Perez, M.C. Roco, W.S. Bainbridge, T. Jotsana, E. Sebastian, D. Bell, J. Schumpeter, S. Clark, P. Arnold va G. Dosi kabilarni keltirish mumkin.

Rossiyalik olimlardan E. Vasilevskiy, V.L. Inozemsev, V.V. Bukreev, O.Yu. Krasilnikov, Yu.V. Vertakova, V.A. Plotnikov, O.V. Komarova, L.A. Kejun, Yu.V. Latova, O.S. Suxarev va boshqalar mazkur mavzuga bag’ishlangan ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borgan.

O’zbekistonlik iqtisodchi olimlardan S.S. G’ulomov, A.V. Vaxobov, A. O’lmasov, S.V. Chepel, X.P. Abulqosimov, T.S. Rasulov, T.T. Jo’rayev, A.A. Mamatov, D.X. Xasanova va boshqalarning ilmiy izlanishlarida

iqtisodiyotning institutsional asoslarini takomillashtirishning nazariy jihatlari, sanoat inqilobi natijasida shakllanayotgan yangi texnologik ukladning takror ishlab chiqarish tarkibiy tuzilmasini shakllantirish masalalari atroflicha tadqiq etilgan.

D. Nort va L. Devislarning fikriga ko'ra, institutsional muhit asosiy siyosiy, ijtimoiy va huquqiy qoidalar majmui bo'lib, ular ishlab chiqarish, ayirboshlash va taqsimot uchun zarur bazis yaratadi. J.R. Commons institutlarning tarixiy rivojlanishidagi ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni tadqiq etib, "evolyutsion" tushunchasi mazmunan "institutsional" tushunchasi bilan uzviy bog'liq ekanligini ta'kidlaydi.

Rus olimlari V.V. Bukreev va E.N. Rudikning fikriga ko'ra, davlatlar o'z resurs bazasi, iqtisodiy munosabatlar tizimi, milliy iqtisodiy manfaatlari hamda institutsional tuzilmaning o'ziga xos xususiyatlari asosida milliy iqtisodiy xavfsizlikni shakllantirishning turli variantlarini uyg'unlashtiradilar. Yu.V. Latov xulosasiga ko'ra, milliy iqtisodiy xavfsizlikning maqsadi milliy iqtisodiyotning samarali ishlashi uchun institutsional asos yaratishdan iborat bo'lib, bunda mulk huquqi kafolatlari, qonun ustuvorligi, bitimlarning shaffofligi va boshqa omillar muhim ahamiyat kasb etadi.

O'zbekistonlik iqtisodchi olimlardan professor A.A. Mamatov va T.T. Jo'rayevlarning fikricha, industrial jamiyatdan postindustrial jamiyatga o'tish jamiyat hayotidagi tub o'zgarishlar bilan bog'liq bo'lib, innovatsiyalarni keng yaratish va joriy etishga asoslangan yangi iqtisodiy tizim modelini shakllantirish orqali amalga oshadi. Tabiiyki, ushbu davrda klaster modelida ham chuqur tarkibiy o'zgarishlar yuz beradi.

B. Ma'murovning fikricha, raqamli iqtisodiyot iqtisodiyotning tarkibiy qismlari sifatida sun'iy intellektdan foydalanish, ish jarayonlarini robotlashtirish, ishlab chiqarish jarayonida mehnat xarajatlarini kamaytirish, maxsus kompyuter dasturlari yordamida iqtisodiy tizimlarni modellash va dasturiy imkoniyatlarni kengaytirish bilan tavsiflanadi.

Yangi sanoat inqilobi shakllanayotgan sharoitda milliy iqtisodiy xavfsizlik munosabatlarining institutsional asoslarini chuqur tadqiq etish, xalqaro nazariya va amaliyotni tahlil qilish, mavjud yondashuvlarni tizimlashtirish hamda O'zbekiston Respublikasi milliy iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash manfaatlaridan kelib chiqib, xorijiy tajribani amaliyotga joriy etish bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqish zarurati ortib bormoqda. Ushbu jihatlar maqola mavzusining dolzarbligi va ilmiy-amaliy ahamiyatini belgilab beradi.

Mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlik hududlarning barqaror rivojlanishi, iqtisodiy mustaqilligi hamda ichki va tashqi ta'sirlarga moslashish qobiliyatini ifodalaydi. Zamonaviy sharoitda iqtisodiy xavfsizlik masalasi nafaqat iqtisodiy o'sish sur'atlari, balki hududlarning moliyaviy barqarorligi, investitsion jozibadorligi, innovatsion rivojlanish darajasi va aholi turmush sifati bilan ham chambarchas bog'liqdir. Shu bois mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashda samarali institutsional mexanizmlarni shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Institutsional mexanizmlar iqtisodiy jarayonlarni tartibga soluvchi davlat organlari, normativ-huquqiy baza, moliyaviy institutlar, tadbirkorlik subyektlari hamda boshqaruv vositalarining o'zaro hamkorligi asosida faoliyat yuritadi. Ushbu mexanizmlarning asosiy vazifasi iqtisodiy risklarni oldindan aniqlash, iqtisodiy resurslardan samarali foydalanishni ta'minlash hamda hududlarning barqaror rivojlanishi uchun zarur sharoitlarni yaratishdan iborat.

Mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashda davlat boshqaruvi organlarining o'rni alohida ahamiyatga ega. Davlat iqtisodiy siyosatni ishlab chiqish, makroiqtisodiy barqarorlikni saqlash, investitsiya muhitini yaxshilash va raqobat muhitini rivojlantirish orqali iqtisodiy xavfsizlikning institutsional asoslarini shakllantiradi. Ayniqsa, hududlar kesimida iqtisodiy rivojlanish dasturlarini amalga oshirish, investitsiya loyihalarini qo'llab-quvvatlash va yangi ish o'rinlarini yaratish bo'yicha chora-tadbirlar iqtisodiy xavfsizlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Mahalliy boshqaruv organlari esa hududlarda mavjud iqtisodiy masalalarni aniqlash va ularni hal etish bo'yicha amaliy faoliyatni amalga oshiradi. Ularning investitsiyalarni jalb qilish, tadbirkorlikni rivojlantirish, infratuzilma obyektlarini modernizatsiya qilish hamda kambag'allikni qisqartirish borasidagi sa'y-harakatlari hududlarning iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan, mahalliy boshqaruv organlarining institutsional salohiyati qanchalik yuqori bo'lsa, hududning iqtisodiy xavfsizlik darajasi ham shunchalik mustahkam bo'ladi.

Iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashda moliyaviy institutlarning ham roli katta. Tijorat banklari, investitsiya fondlari, sug'urta va mikromoliya tashkilotlari iqtisodiyotning moliyaviy resurslarga bo'lgan ehtiyojini qondirish orqali investitsion faollikni rag'batlantiradi. Natijada ishlab chiqarish hajmi kengayadi, yangi ish o'rinlari yaratiladi va hududlarning iqtisodiy salohiyati ortadi. Bu esa mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikning muhim tarkibiy qismlaridan biri bo'lgan moliyaviy barqarorlikni ta'minlash imkonini beradi.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida xususiy sektor va tadbirkorlik subyektlari iqtisodiy xavfsizlikning muhim tayanchi hisoblanadi. Tadbirkorlik faoliyatining rivojlanishi iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, mahalliy budjet daromadlarini oshirish, eksport salohiyatini kengaytirish va aholi bandligini ta'minlashga xizmat qiladi. Shu sababli tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan institutsional mexanizmlarni takomillashtirish iqtisodiy xavfsizlikni mustahkamlashning ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

So'nggi yillarda raqamli texnologiyalarning rivojlanishi iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash mexanizmlariga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Elektron hukumat tizimi, raqamli monitoring platformalari va sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish iqtisodiy jarayonlar ustidan nazorat samaradorligini oshirmoqda. Ushbu texnologiyalar ma'lumotlarni tezkor qayta ishlash, iqtisodiy risklarni oldindan aniqlash va boshqaruv qarorlarining aniqligini oshirish imkonini beradi.

O'zbekiston sharoitida mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashning institutsional mexanizmlarini yanada takomillashtirish dolzarb vazifalardan biri bo'lib qolmoqda. Buning uchun hududlar bo'yicha iqtisodiy xavfsizlik indikatorlari tizimini shakllantirish, iqtisodiy xavfsizlikning integral indeksini amaliyotga joriy etish, raqamli monitoring platformalarini yaratish va davlat-xususiy sektor hamkorligini rivojlantirish zarur. Mazkur chora-tadbirlar hududlarning iqtisodiy barqarorligini oshirish va iqtisodiy xavfsizlikka ta'sir etuvchi risk omillarini kamaytirishga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashda institutsional mexanizmlar muhim ahamiyatga ega. Davlat boshqaruvi organlari, mahalliy hokimiyatlar, moliyaviy institutlar, tadbirkorlik subyektlari va fuqarolik jamiyati institutlarining samarali hamkorligi hududlarning barqaror rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, iqtisodiy xavfsizlikni mustahkamlash uchun institutsional tizimni modernizatsiya qilish, raqamli boshqaruv vositalarini keng joriy etish va iqtisodiy monitoring mexanizmlarini takomillashtirish zarur. Ushbu chora-tadbirlar hududlarning iqtisodiy raqobatbardoshligini oshirish hamda milliy iqtisodiy xavfsizlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmonlari va qarorlari [Elektron resurs]. – URL: <https://lex.uz>
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlari [Elektron resurs]. – URL: <https://lex.uz>
4. Acemoglu D., Robinson J.A. Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty / D. Acemoglu, J.A. Robinson. – New York: Crown Business, 2012. – 529 p.
5. North D.C. Institutions, Institutional Change and Economic Performance / D.C. North. – Cambridge: Cambridge University Press, 1990. – 152 p.
6. OECD. Regional Development Studies / Organisation for Economic Co-operation and Development. – Paris: OECD Publishing, turli yillar.
7. Porter M.E. The Competitive Advantage of Nations / M.E. Porter. – New York: Free Press, 1990. – 855 p.
8. Senchagov V.K. Ekonomicheskaya bezopasnost Rossii: obshchiy kurs: uchebnik / V.K. Senchagov. – 3-e izd., pererab. i dop. – Moskva: BINOM. Laboratoriya znaniy, 2010. – 815 s.
9. United Nations Development Programme. Human Development Report 2023/2024 / UNDP. – New York: United Nations Development Programme, 2024.
10. World Bank. Governance and Development Reports [Electronic resource]. – Washington, D.C.: World Bank Group. – URL: <https://www.worldbank.org>

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA SUN'IY INTELLEKT

Ilmiy elektron jurnal

(MAXSUS SON)

Bosh muharriri: Mo'minov Baxodir Boltaevich

Bosh muharrir o'rinbosari: Nasimov Rashid

Muharrir: Ulug'ova Baxtiniso Norpulatovna

Musahhih: Ulug'ova Baxtiniso Norpulatovna

Dizayner: Egamberdiev Elyor

“Raqamli transformatsiya va sun'iy intellekt” jurnali 23.10.2020-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№1124 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

